

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av en tillgänglig lärmiljö för
alla i ämnet idrott och hälsa i grundskolans årskurs 4-9
vid Rosendalsskolan i Vallentuna kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Rosendalsskolan avseende verksamhetens kvalitet inom en tillgänglig lärmiljö för alla i ämnet idrott och hälsa (se bilaga 1). Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska i vilken utsträckning undervisningen i ämnet idrott och hälsa, i grundskolans årskurs 4–9, är tillgänglig för alla elever.

Kvalitetsgranskningen utgår från två frågeställningar:

- I vilken utsträckning är undervisningen i idrott och hälsa utformad så att alla elever kan delta?
- I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 2). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. I bilaga 3 återfinns granskningens författningsstöd.

Beslut

Undervisningen i idrott och hälsa är utformad så att alla elever kan delta

Skolinspektionen bedömer att Rosendalsskolan i Vallentuna kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom frågeställningen.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Rektorn skapar förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever

Skolinspektionen bedömer att Rosendalsskolan i Vallentuna kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom frågeställningen.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen av Rosendalsskolan i Vallentuna kommun.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Undervisningen i idrott och hälsa är utformad så att alla elever kan delta

Inom denna frågeställning granskas skolans arbete för att skapa en tillgänglig lärmiljö i idrott och hälsa, där undervisningen utformas så att alla elever ges möjlighet att delta. Kvalitetskriterierna är fokuserade på:

- Lärares arbete för att stärka tillitsfulla relationer
- Lärares arbete med lektionsupplägg
- Lärares arbete med förhållningssätt och bemötande

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen i ämnet idrott och hälsa är i hög utsträckning utformad så att alla elever kan delta.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av undervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Lärares arbete för att stärka tillitsfulla relationer

Granskningen visar att det finns ett proaktivt arbete i undervisningen för att stärka tillitsfulla relationer och lärare är lyhörda för elevernas perspektiv.

Lärarna främjar en gemenskap både elever emellan och mellan elever och lärare. Av intervjuer med lärare, elever och rektorn framgår att lärarna utformar undervisningen för att stärka relationer. Rektorn uppger att lärarna arbetar medvetet och likvärdigt med att skapa elevgrupper som klarar av att samarbeta och visa respekt för varandra. Skolan arrangerar bland annat tillfällen när elever får vandra eller paddla i naturen och där nya grupper kan lära känna varandra. Genom sådana heldagsutflykter tillsammans med idrottslärare och mentorer skapas goda relationer mellan elever och mellan elever och lärare. Lärarna beskriver att de lär känna eleverna genom namnlekar och genom att ta reda på elevernas intressen. Undervisningen innehåller samarbetsövningar där eleverna tränar på att hjälpas åt. Exempelvis får eleverna gemensamt flytta tunga mjukmattor eller ta sig igenom en hinderbana sammanbunden med en kamrat.

Lärare förebygger att konflikter uppkommer genom utformning av undervisning till exempel genom att planera aktiviteten med fokus på samarbete och deltagande samt genom att stödja eleverna avseende spelregler och konflikthantering. Av elevintervjuer framgår att eleverna upplever att det sällan uppkommer konflikter men om det sker så är de oftast av ringa karaktär. Eleverna beskriver att de konflikter som uppkommer oftast är kopplade till tävlingsmoment och att lärarna hjälper dem att lösa konflikterna. Lärarna är tydliga med att eleverna förväntas lyssna och hantera sina känslor och inte skrika saker rätt ut. Lärarna berättar att de förebygger att konflikter uppkommer genom att ta ansvar för och förbereder gruppindelningar innan lektion. Lärarna är också tydliga med att det inte får förekomma protester avseende vem som ska vara med vem. Lärarna bygger grupperna utifrån sin kännedom om eleverna och skapar på så sätt konstellationer där elever både får känna sig trygga med någon elev samtidigt som de utmanas att få vara med andra elever. Lärarna uppger att skolans regler gäller för all undervisning men att de är tydliga med att det är samarbete som gäller och att det inte är okej att klaga på sina kamrater samt att de trycker på att syftet för aktiviteterna inte handlar om enskilda elevers prestationer eller att vara bäst utan om att samarbeta.

Lärare planerar undervisningen så att eleverna både får möjlighet att dela med sig av sina intressen och av hur de uppfattat lektionerna. Av lärarintervjun framgår att lärarna arbetar för att skapa sig en bild av elevernas intressen genom personliga möten och att lektionsavsluten ofta innehåller möjlighet att komma med synpunkter och dela med sig av sina upplevelser. Elever berättar i intervju om att lärarna frågar om deras upplevelse av lektionerna. Eleverna berättar också om att de vid vissa tillfällen kan vara med och påverka planeringen genom att få önska vilka lekar som ska genomföras eller påverka utformningen av hinder på hinderbanan. Av Skolinspektionens lektionsobservationer framkommer att lärare lyssnade på elevers synpunkter kring förmågor, utmaningar och förslag och gjorde elever delaktiga i till exempel val av svårighetsgrad på orienteringsbana samt att de fått önska vilka idrotter och lekar de var intresserade av att pröva.

Lärares arbete med lektionsupplägg

Granskningen visar att undervisningen är strukturerad, förutsägbar och innehåller aktiviteter på olika nivå. Lärare ger elever stöd och erbjuder alternativ utifrån elevernas olika behov så att alla elever kan delta aktivt.

Lärare förmedlar information om lektionens mål, upplägg och innehåll på ett tydligt sätt och undervisningen är strukturerad. Av intervjuer med lärare och elever framgår att skolan har en gemensam struktur för hur lektioner inleds för att skapa tydlighet och ramar för eleverna. Lärarna berättar i början av lektionen vilka aktiviteter eleverna ska utföra, hur de

ska utföras och hur samarbetet mellan eleverna ska gå till. Elever uppger att de ofta vet i förväg vad de ska göra på lektionen eftersom det finns en terminsplanering på skolans digitala plattform och att lärarna i slutet av lektionerna brukar berätta vad eleverna ska göra nästkommande lektion. Lärare berättar också om hur de stannar kvar och informerar vissa elever på vad som ska komma nästa lektion för att minska oro och underlätta för dem att komma i gång med aktiviteter. Lärare uppger att de arbetat med att göra instruktioner tydliga genom att använda bildstöd, demonstrationer, och att tillhandahålla korta skriftliga instruktioner och att de ibland visar filmer med instruktioner som eleverna också har tillgång till om de vill förbereda sig inför lektionen. Detta bekräftas av Skolinspektionens lektionsobservationer då elever efter genomgång vet vad och hur de ska genomföra aktiviteter och kommer i gång snabbt. Läraren ger vissa elever ytterligare stöd genom enskild instruktion eller i mindre grupp. Det framgår vidare av intervjuer med lärare och elever att övergångar mellan olika aktiviteter är lättbegripliga. Om lektionen innehåller många olika aktiviteter ger lärarna översiktliga instruktioner i början av lektionen och gör sedan avbrott för närmare instruktioner i samband med att aktiviteten ska genomföras.

Undervisningen innehåller aktiviteter med olika svårighetsnivåer så att alla elever får möjlighet att utmanas. Av intervjuer med lärare framgår att lärarna får information om elevernas förutsättningar genom samarbete med mentorer, elevhälsan och eleverna själva. Både lärare och elever uppger att undervisningen innehåller aktiviteter på olika svårighetsnivåer. Elever berättar att undervisningen anpassas på olika sätt beroende på vilken aktivitet det gäller, så som olika banor vid orientering eller olika planer för bollspel med lugnt respektive mer intensivt tempo. Lärare uppger att genom att erbjuda flera nivåer så kan undervisningen anpassas både till de som behöver extra hjälp och till de som behöver utmanas. Lärare beskriver även att planeringen anpassas utifrån elevernas förutsättning i respektive grupp för att alla elever ska utmanas utifrån sina förutsättningar, till exempel behöver banan anpassas utifrån terräng för rullstolsburna elever. Lärare berättar också hur de planerar så att instegsnivån vid aktiviteter blir så låg att alla elever känner att de kan delta och kommer i gång och att eleverna därefter har möjlighet att öka kraven stegvis utifrån förmåga. Lärare beskriver att de inom bollsporter börjar med en period av "jag och bollen" för att därefter gå vidare till "du, jag och bollen". Lärare berättar om hur de använder mjuka bollar och koner som ska prickas vid lekar för att även bollrädda elever ska känna sig trygga att delta. Lärare beskriver hur de planerar för att utmana och stödja inom olika aktiviteter, så som orientering, gymnastik, bollsport men även vid teoretiska genomgångar. Vid en av Skolinspektionens lektionsobservationer blir det även tydligt hur läraren anpassat undervisningen utifrån sin kännedom om elevers olika behov utifrån att

läraren erbjöd eleverna orienteringsbanor av olika svårighetsgrader och även hade förberett instruktioner på ett annat språk för en elev.

Lärares arbete med förhållningssätt och bemötande

Granskningen visar att lärarna skapar ett undervisningsklimat där elever vågar utmana sig själva, kan känna tilltro till sin förmåga och får möjligheter att öva och utvecklas i sin egen takt, med fokus på lärandeprocessen snarare än enbart på resultat.

Lärare planerar undervisningen för att ge eleverna möjligheter att uppleva rörelseglädje och utmaningar utifrån sina förutsättningar. Av dokument som begärts in från huvudmannen framgår att lärarna planerat undervisningen utifrån en bredd av aktiviteter där planeringen av aktiviteterna utgår från elevernas utveckling. Lärarnas planeringar visar på en variation av rörelseaktiviteter, friluftsliv och utevistelse.

Lärare ser alla elever och skapar en lärmiljö där det finns tid och är okej att prova, och försöka igen. Av lärar- och elevintervjuer framgår att lärarna anpassar nivån på aktiviteterna så att elever utan förkunskaper och uppmuntrar elever att öva för att bli skickligare. Lärare och elever berättar i intervju att de ofta planerar aktiviteter som är nya för alla elever för att de elever som inte har så mycket erfarenhet ska kunna delta på lika villkor och känna tilltro till sin förmåga. Exempelvis uppger elever att de fått prova aktiviteter som Pickleball och Lacrosse som var nya för samtliga elever. Eleverna berättar att de uppskattar att få prova aktiviteter där alla elever där alla startar på samma nivå. Lärare beskriver hur de planerar för att skapa möjlighet för eleverna att utmana sig själva och prova i egen takt till exempel hur de lägger hinderbanor så att det inte blir uppenbart vilken bana som eleverna väljer. På så sätt finns möjlighet för eleverna att växla mellan svårighetsgrad vid olika hinder beroende på hur de vill utmana sig själva.

Undervisningen planeras för att främja ansträngning och progression. Av lärar- och elevintervjuer framgår att lärare uppmuntrar eleverna att ta nästa steg och förtydligar vikten av att anstränga sig för att bli bättre på någonting. Lärarna och eleverna berättar om hur de fokuserar på en aktivitet under en period och hur undervisningen stegvis bygger upp elevernas förmåga. Lärarna berättar att eleverna först tränar delar av aktiviteten för att senare när de är mer vana utöva aktiviteten i sin helhet. Lärarna uppger att de är tydliga med eleverna att fokus för deras aktiviteter skiljer sig från föreningsidrotten och att de därför anpassar reglerna så att utmaningen ligger i att förbättra den egna tekniken och förmågorna. Lärare beskriver att det är viktigt att de bekräftar duktiga elever och noterar att de är skickliga samtidigt som de förklarar att dagens prestation går ut på att till exempel passa mycket eller att få med alla lagkamrater i spel.

Lärare ger eleverna möjlighet att löpande reflektera över vad de kan, hur de lärt sig och vad de behöver utveckla och ger eleverna individuell återkoppling. Lärarna beskriver hur de använder flera olika källor för att fånga upp elevernas perspektiv på undervisningen. Lärarna redogör för hur de får information från, elevhälsan, elevråd, från elevernas terminsutvärderingar i ämnet, daglig kommunikation med elever, momentutvärderingar, självutvärdering och exittickets. Lärarna berättar om hur de oftast avslutar lektionerna med att låta eleverna reflektera i grupp över syftet med lektionen och vad de lärt sig. Lärarna berättar också om hur de passar på att diskutera med elever vid individuella prestationer om deras upplevelse och tankar kring utmaningen. För att synliggöra framstegen vid dans låter de eleverna filma sin dans. Genom att eleverna får se sin dans och jämföra sin utveckling vid senare tillfällen skapar lärarna möjlighet för reflektion. Elever berättar också om hur lärare får dem att se sin utveckling genom att peka ut vilka framsteg de gjort från tidigare tillfällen med samma moment.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Rektorn skapar förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever

Inom denna frågeställning granskas rektorns arbete med att skapa förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever.

Kvalitetskriterierna är fokuserade på:

- Rektorns arbete med arbetsprocesser och samarbete
- Rektorns arbete med grundläggande principer för tillgänglighet

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn bedriver i hög utsträckning ett arbete som skapar förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Rektorns arbete med arbetsprocesser och samarbete

Granskningen visar att rektorn främjar en tillgänglig lärmiljö i ämnet idrott och hälsa genom att leda ett systematiskt arbete, se till att adekvata åtgärder vidtas och skapar förutsättningar för samarbete mellan lärare och övrig personal.

Rektorn följer upp undervisningens tillgänglighet, identifierar hinder, genomför åtgärder och följer upp resultatet av insatserna. Rektorn följer upp undervisningen i ämnet idrott och hälsa genom strukturerade lektionsbesök med särskilt fokus på tillgänglig lärmiljö och med uppföljande samtal. Rektorn uppger i intervju om att lektionsobservationerna fokuserar på hur lärarna bemöter eleverna, samlar dem vid instruktioner, hur de agerar under aktiviteter och hanterar frågor kring uppförande och sociala regler. Rektorn berättar även om andra spontana lektionsbesök, luncher med elever, arbetslagsmöten och enkäter som skapar en bild av hur eleverna upplever undervisningen i ämnet idrott och hälsa. Rektorn ger också exempel på hur diskussionerna med eleverna aktualiserat behovet av insynsskydd innanför dörrarna till omklädningsrum och hur mobilförbudet skapat behov av väggklockor. Rektorn uppger vidare om hur de arbetar med att sätta in åtgärder avseende de tillgänglighetsfrågor som framkommer till exempel hur de undersöker lösningar på klockor och insynsskydd. Rektorn uppger om hur schemaläggning anpassas för elevernas trygghet och att lärarna styr tiden i omklädningsrummen för elever för att undvika att det blir oroligt. Rektorn

berättar även att idrottsanläggningens underhåll har förstärkts för att skapa trygghet genom en renare miljö och bättre belysning, glastrutor i vissa dörrar för att eleverna kan se att vuxna finns i lokalen och genom att duscharna har utrustats med duschbås. Lärare uppger att de var tredje vecka går igenom elevernas utveckling med elevhälsan och hur de bäst stödjer dem. Rektorn berättar också om hur elevhälsan används för att stödja lärare vid behov till exempel avseende genomgångar. Lärarna uppger att skolledningen beslutar om fokusområden. Fokusområdena gäller hela skolan men lärarna beskriver att även att ämnet idrott och hälsa omfattas och att rektorn skapar förutsättning för lärarna att arbeta med frågorna. Rektorn avsätter tid och erbjuder utbildning och följer samman med elevhälsan upp lärarnas diskussioner och arbete. Lärarna berättar bland annat om hur analyserna av tillgänglighet visat på utmaningar kopplat till simkunnighet, och hur de tagit fram en plan för att få med alla elever i undervisningen. Rektorn berättar även om hur de initierat en insats där de går till simhallen med eleverna i årskurs fyra men att de också erbjuder enskild simträning med kvinnliga lärare vid behov.

Rektorn har skapat förutsättning för att identifiera och undanröja hinder samt för samarbete mellan lärare och övrig personal. Lärarna berättar om att de ofta diskuterar med varandra om hur de ska lägga upp olika moment och nivåanpassa dem och att de ofta besöker varandras lektioner. Lärarna berättar även att de får detaljerade överlämningar mellan årskurserna i början av varje läsår avseende elevernas kunskaper och förutsättningar. Rektorn och lärarna berättar om att det hålls elevkonferenser var tredje vecka då lärarna tillsammans med elevhälsan har möjlighet att lyfta de frågor som dyker upp kopplat till elevernas behov av stöd. Rektorn uppger att undervisningen i ämnet idrott och hälsa lyckas bra med att få med och stötta elever till godkända betyg genom dialog med föräldrar och elever och genom att stödja med till exempel lovskola i orientering eller i simning.

Rektorns arbete med grundläggande principer för tillgänglighet

Granskningen visar att rektorn tydliggör en värdegrund som betonar alla elevers lika värde och ser olikheter som en resurs där målsättningen om full tillgänglighet hålls levande och fungerar som vägledning i det dagliga arbetet med idrott och hälsa.

Rektorn förmedlar en värdegrund som tydliggör att undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska vara tillgänglig för alla elever. Av intervjuer med rektorn, lärare och elever framgår att skolans övergripande mål och förväntningar där värdegrunden, hur man pratar med varandra och uppför sig mot varandra präglar all undervisning och behandlas lika inom alla ämnen. Rektorn förespråkar ett värdegrundsarbete som präglar hela organisationen och beskriver en lärarkår som är rutinerad och väl förankrad i skolans värdegrundsarbete. Rektorn förmedlar att alla har ett

ansvar för en trygg och ren miljö och att alla ansvarar för respekt och ett gott bemötande och att alla tillrättavisningar alltid sker vid sidan av och alltid nära den det berör.

Rektorn har initierat ett utvecklingsarbete för hela skolan kring synliggöra lärande som leds av skolans specialpedagog. Lärare uppger att de kan få handledning av skolans specialpedagog för att exempelvis utveckla undervisningen. En lärare berättar om hur läraren fått återkoppling efter lektionsbesök avseende arbetet med att bryta ner undervisningen i mindre moment så att undervisningen steg för steg kunde byggas upp för elever från enkla kast med en ballong till att avsluta med ansats, upphopp och kärnkast i handboll.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Henrik Öberg Fredriksson

Föredragande

Signerat av: Henrik Öberg Fredriksson

X Ewa Mölleryd

Beslutsfattare

Signerat av: Ewa Mölleryd

I handläggningen av ärendet har även utredaren Sara Lidegran deltagit.

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte skolenhetens namn den datum. Besöket genomfördes av utredarna Sara Lidegran och Henrik Öberg Fredriksson.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Fyra lektionsobservationer
- Fyra gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Under 2027 planerar Skolinspektionen att publicera en övergripande rapport. I rapporten redovisas de samlade iakttagelserna från den tematiska kvalitetsgranskningen.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Granskningens syfte är att granska om undervisningen i idrott och hälsa, i grundskolans årkurs 4–9, är tillgänglig för alla elever, utifrån Skolinspektionens framtagna kvalitetskriterier.

Frågeställningar

1. I vilken utsträckning är undervisningen i idrott och hälsa utformad så att alla elever kan delta?
2. I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever?

Kvalitetskriterier

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Varje frågeställning bedöms i tre nivåer: i hög utsträckning, i flera delar och i låg utsträckning.

Frågeställning 1

I vilken utsträckning är undervisningen i idrott och hälsa utformad så att alla elever kan delta?

Kvalitetskriterium 1a Relationer

Det finns ett proaktivt arbete i undervisningen för att stärka tillitsfulla relationer både elever emellan och mellan elever och lärare, där respektfullhet och gemenskap är framträdande. Det innebär bland annat att läraren är lyhörd för elevernas perspektiv, bekräftar eleverna och exempelvis underlättar interaktioner mellan elever.

Kvalitetskriterium 1b Lektionsupplägg

Undervisningen är strukturerad och förutsägbar. Det innebär bland annat att läraren förmedlar information om lektionens upplägg och innehåll. Undervisningen innehåller olika aktiviteter, uppgifter på olika nivå och läraren ger stöd och erbjuder alternativ utifrån elevernas olika behov så att eleverna kan delta aktivt.

Kvalitetskriterium 1c Förhållningssätt och bemötande

Undervisningen präglas av ett utvecklande klimat så att elever vågar utmana sig själva och kan känna tilltro till sin förmåga. Undervisningen ger eleverna rika möjligheter att öva, pröva och utvecklas i sin egen takt. Undervisningen betonar lärandeprocessen och värderar utveckling högre än enbart resultat.

Frågeställning 2

I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever?

Kvalitetskriterium 2a Arbetsprocess

Rektorn leder ett medvetet och systematiskt arbete för att främja en tillgänglig lärmiljö i ämnet idrott och hälsa. Rektorn ser till att adekvata åtgärder vidtas för att undanröja identifierade hinder för en tillgänglig lärmiljö. Rektorn skapar förutsättningar för att samarbete mellan lärare och övrig personal sker kontinuerligt i syfte att tillgängliggöra undervisningen i idrott och hälsa.

Kvalitetskriterium 2b Grundläggande principer

Rektorn förmedlar en grundläggande princip som bygger på alla elevers lika värde där olikheter ses som en tillgång och resurs i ämnet idrott och hälsa. Målsättningen om full tillgänglighet är en levande fråga i skolan och fungerar som vägledning för ämnet idrott och hälsa i det dagliga arbetet.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹

Enligt 1 kap. 4 § skollagen (2010:800) syftar utbildningen inom skolväsendet till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.² I förarbetena till bestämmelsen framgår bland annat följande. Sverige har internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna som bör vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet. I första hand ligger ansvaret för att de mänskliga rättigheterna respekteras och tillgodoses på varje stats regering men även de statliga och kommunala förvaltningarna har ett ansvar. Detta innebär att den svenska skollagstiftningen och verksamheten inom skolväsendet ska överensstämma med Sveriges förpliktelser enligt dessa överenskommelser. Tillägget om de mänskliga rättigheterna som nämns i bestämmelsen betonar detta.³

Det pedagogiska arbetet vid en förskole- eller skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.⁴

Rektor beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.⁵

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika betygskriterier eller

¹ 26 kap. 20 § skollagen.

² 1 kap. 4 § skollagen.

³ Prop. 2009/10:165 s 221.

⁴ 2 kap. 9 § första stycket skollagen.

⁵ 2 kap. 10 § första stycket skollagen.

kriterier för bedömning av kunskaper som gäller, ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.⁶

Rektorn ansvarar också för att på skolenhetsnivå kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av personal och elever.⁷

Barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.⁸

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero.⁹

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.¹⁰

Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna, för de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på och för att lagar och andra föreskrifter som gäller i samhället ska följas. Skolan ska gestalta och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa och eleverna ska få kännedom om sina rättigheter.¹¹

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med kön,

⁶ 3 kap. 2 § första och andra stycket skollagen.

⁷ 4 kap. 4 § skollagen.

⁸ 4 kap. 9 § första stycket skollagen.

⁹ 5 kap. 3 § första stycket skollagen.

¹⁰ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

¹¹ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22) 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden.

etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas.¹²

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Omsorg om den enskilda elevens hälsa, välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.¹³

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.¹⁴

Alla som arbetar i skolan ska i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor, i sin verksamhet bidra till att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet, visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt. Läraren ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling, tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.¹⁵

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för

¹² Lgr22 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet.

¹³ Lgr22 1. Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

¹⁴ Lgr22, 1 En likvärdig utbildning.

¹⁵ Lgr 22 2.1 Normer och värden, Riktlinjer.

utveckling och lärande. Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, stimulera, handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter. Läraren ska vidare organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.¹⁶

Skolans mål är att varje elev genom egen ansträngning och delaktighet, utifrån sina förutsättningar, tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god arbetsmiljö. Läraren ska vidare svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad, svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.¹⁷

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn bland annat det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och inom givna ramar ett särskilt ansvar för bland annat följande. Att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning. Att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver. Att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen. Att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen.¹⁸

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska syfta till att eleverna utvecklar allsidiga rörelseförmågor och intresse för att vara fysiskt aktiva och vistas i naturen. Eleverna ska genom undervisningen ges förutsättningar att utveckla goda levnadsvanor i syfte att kunna påverka sin hälsa genom livet. Undervisningen ska vara utformad så att alla elever kontinuerligt kan delta i undervisningens aktiviteter och ge eleverna förutsättningar att kunna

¹⁶ Lgr 22, 2.2 Kunskaper.

¹⁷ Lgr 22, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

¹⁸ Lgr22, 2.8 Rektors ansvar.

delta i andra rörelseaktiviteter i skolan. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar en god kroppsuppfattning och tilltro till sin egen fysiska förmåga. I undervisningen ska eleverna få möta olika slags aktiviteter i varierande miljöer och sammanhang samt få möjlighet att utveckla sin samarbetsförmåga och respekt för andra.¹⁹

Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna bör vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet. Den svenska skollagstiftningen och verksamheten inom skolväsendet ska överensstämma med Sveriges förpliktelser enligt dessa överenskommelser. Detta betonas i 1 kap. 4 § skollagen.²⁰ Sådana förpliktelser finns bl.a. i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har ratificerat Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.²¹ Enligt artikel 24 måste konventionsstaterna säkerställa att de förverkligar rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning i ett inkluderande utbildningssystem. I den allmänna kommentaren till artikel 24 anges bl. a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Vidare framgår att inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande.²²

¹⁹ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.4 Idrott och hälsa. Syfte.

²⁰ Prop. 2009/10:165 s 221.

²¹ Sveriges internationella överenskommelser, SÖ 2008:26.

²² Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10. Myndigheten för delaktighet, 2017.